

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת כי תצא

העולם הבא

תוכן

א' - סתירה לעולם הבא - 1 | ב' - לחיות עם עולם הבא - 3 | ג' - להתכונן לעולם הבא - 5

אותו על השולחן בסלון, ותשאירו אותו כך במשך מספר ימים, אמנם זה בכלל לא יהיה נעים, אבל גופת אדם שנפטרה היא הרבה פחות נעימה! כאשר רוח החיים עוזבת את גוף האדם, הגוף מרקיב במהירות כל כך גדולה ובאופן כל כך בלתי נעים, עד שתוך זמן קצר הוא הופך לדבר מאוס ונתעב. אין חפץ יותר בלתי-רצוי בעולם מאשר גופת אדם; ובעוד הגופה מתכלה והולכת, היא מפיצה ריחות דוחים ביותר.

קבורה כפויה

חייבת להיות סיבה לדבר הזה. הקב"ה סידר את המציאות הזו בתוך דרכי הטבע עבור תכלית מסוימת. ואכן, התכלית הזו היא כל כך גדולה וחשובה, שהגמרא (שם) אומרת שגם אילו מציאות זו לא היתה חלק מדרכי הטבע, גם אם זה לא היה חיוני עבור התפקוד של העולם, הזה, הקב"ה היה מתערב וגוזר שכן יהיה - "אילו לא נגזר, דין הוא שיהיה".

והדבר טעון ביאור. מדוע זה חייב להיות כך? מדוע כל כך חשוב שהגוף ירקיב ויהפוך לחפץ מאוס ודוחה? התשובה מבוארת בדברי רבותינו. הם מסבירים שהסיבה לכך היא כדי לעודד את בני האדם לקבור את מתיהם בהקדם האפשרי. נכון, יש מצוה מהתורה לקבור את המת ביום ההוא, אבל הענין הזה הוא חשוב כל כך, שהקב"ה יצא מגדרו, כביכול, וגרם לגופת המת להרקיב בצורה כל כך דוחה, על מנת שנזדרז ונקבור אותה, ולסלק אותה מעלינו מהר ככל הניתן.

וכאן עולה השאלה: למה למהר? למעשה - האם זה לא היה נחמד אילו גופתו של המת היתה יכולה להישאר בשלמותה במשך זמן רב? היה אפשר להשכיב אותו על המיטה, ולאפשר לכל מי שמעוניין לבוא ולדבר איתו,

א' - סתירה לעולם הבא

קבורה במסלול מהיר

כולם מכירים את המצוה של "לא תלין נבלתו" (דברים כא, כג) - אסור להלין את המת, אלא אם כן הדבר נעשה לכבודו. אם יש סיבה חשובה לדחות את הקבורה - אז ממתנינים, אך אחרת איננו ממתנינים, אלא אנחנו קוברים את המת עוד באותו היום, וכמאמר הפסוק (שם): "פי קבור תקברנו ביום ההוא". צריך לקבור אותו מהר ככל הניתן.

זוהי מצוה שבה נצטוונו - ועם ישראל מקיים אותה. כל רב בית כנסת מכיר את השאלות הללו שעולות כל הזמן - "האם יש לדחות את ההלוויה ולהמתין לפלוני שאמור להגיע מעבר לים?", עם ישראל הנאמן לה' ולתורתו, מקיים את חוקי התורה. אם זו מצוה - אנחנו מקיימים אותה.

גזירה על המת

עם זאת ראוי לציין, שבמקרה הזה הקב"ה לא השאיר את קיום המצוה אך ורק לבחירה החופשית שלנו, אלא הוא ברא מציאות שתעודד אותנו לקבור את המת במהירות האפשרית. הגמרא במסכת פסחים (נד, ב) אומרת שהקב"ה גזר על המת שיסריח - הוא גזר גזירה וחוקק בגזירתו חוק בטבע, שברגע שהאדם מת, גופתו מתחילה להרקיב.

שמה תאמרו: "מה החידוש בכך? הלא כל יצור חי מתחיל להרקיב לאחר מותו!" התשובה היא שאצל האדם הקב"ה גזר גזירה מאוד יוצאת דופן, כי אין בעולם שום בעל חיים שתכף לאחר מיתתו, כשנבלתו מתחילה להרקיב, היא יוצרת ריח בלתי נעים כמו שמתרחש אצל האדם. לדוגמא, אם תקנו נתח בשר אצל הקצב ותניחו

כאן שורפים אהבה - מאירי אהלים

אלול תשפ"ד

נכון, אנחנו מאמינים שהגוף הוא קדוש, וכי הוא מכיל בתוכו נשמה שממשיכה להתקיים הלאה גם לאחר שהיא נפרדת מהגוף, אבל בעינינו שלנו אנחנו רואים לא כך! אנחנו רואים כיצד עיני הבשר של המת בוהות בנו, אבל הן אינן רואות דבר. פניו נראות בדיוק כמו פניו של אדם חי, אבל אין בהם שום הבעה. אלו הם פניו של מת. וככל שהאדם מרבה להביט בגופתו של הנפטר, ככה הולכת ונחלשת אמונתו בעולם הבא. זוהי עובדה, עליה מעידים אנשים שחוו אותה.

חטא הראיה

פעם הגעתי לנחם יהודי שישב שבעה על פטירת אביו ל"ע. ישבתי על ידו, והוא החל לבכות. "זהו, זה הסוף?" הוא אמר.

"מה הפירוש 'זה הסוף'?" אמרתי לו. "אתה הרי יהודי מאמין. אתה יודע שזה לא הסוף".

"נכון, אני יודע", אמר האיש. "אבל לא מצליח להתגבר על התחושה הזו - שזה הסוף". הוא הסביר לי עד כמה זה כואב לו, כי כשהוא ראה את אביו מוטל על הרצפה ללא רוח חיים, הוא הרגיש בלבו שהסוף באמת הגיע, וכי לאביו לא תהיה כל השארת הנפש. הוא הביט בגופה; הוא ראה את אביו, והוא לא ראה דבר. "אני מרגיש שאני צריך חיזוק באמונה בעולם הבא", הוא אמר לי. הוא תמיד האמין, אבל העובדה שהוא ראה את אביו ללא רוח חיים הציבה בפניו ניסיון באמונה.

אין הכוונה שכעת הוא אינו מאמין בעולם הבא. היהודי הזה לא הפך לכופר בהשארת הנפש. בעיקרון, אין כל ספק שהוא היה מוסר את נפשו למען אמונה זו. אבל בהרגשה, בתחושה, ב'למעשה', ב'דעת', זה היה כל כך רחוק ממנו, שהוא לא הצליח לעמוד בניסיון כשהוא ראה את המוות בעיניו, בצורה אמיתית. משהו באמונה שלו נחלש כתוצאה מהמראה הזה. "זהו, הכל נגמר" - כך זה היה נראה בעיניו.

מעיל על קולב

כמובן שאנחנו יודעים שזה לא נכון. הגופה אינה אלא קליפה, היא כמו מעיל שעוטף את האדם. אדם שמוריד את המעיל, תולה אותו על קולב, ויוצא מהחדר - היעלה על הדעת להוכיח מכך שמי שלבש את המעיל מעולם לא היה שם, וכי מלכתחילה לא היה כאן אלא מעיל?

כמובן שאין מכך כל הוכחה. אבל אם תמשיך להביט במעיל, ולעולם לא תראה יותר את האיש שלבש אותו - נניח והוא עבר לפלורידה, שם כבר אין לו צורך במעיל, והוא מסתדר מצוין בלעדיו; הוא די שמח שם בפלורידה. אם אתה תמשיך להביט במעיל, בסופו של דבר ייווצר

לבקש ממנו מחילה. "סליחה שלא נהגתי בך כראוי כשעוד היית חי. אנא, מחל לי!" זו היתה יכולה להיות הזדמנות טובה עבור אנשים רבים. המת שוכב במיטה, כשגופתו שלמה וללא רבב, ואשתו נכנסת פנימה ופונה אליו: "יענק'ל, אני כל כך מצטערת. בבקשה, תסלח לי על כל מה שעוללתי לך. בגללי נאלצת לבלות במפעל כל כך הרבה שעות נוספות, כדי שאני אוכל לקנות נברשות ויילונות".

סתא האהובה - לנצח

כולם היו יכולים לבוא ולבקר - אורחים, ילדים, נכדים. אם הוא היה רב לתלמידים, תלמידיו היו יכולים לבוא ולשבת על יד מיטתו של רבם המנוח, לבכות ולבקש את מחילתו על כך שלא השכילו ללמוד ממנו כראוי כשהדבר עוד היה אפשרי.

חוץ מהנושא של בקשת מחילה - מדוע שלא נשאיר את המת איתנו לאורך ימים? מה יותר אהוב מאדם קרוב ויקר שהלך לעולמו? מן הסתם בני המשפחה היו שמחים להמשיך ולהנות מנוכחותו של יקירם, הלא כן? לדוגמא - אם המשפחה שהלכה לעולמה - אפשר היה להניח אותה בתיבה מרהיבה עם מכסה מזכוכית, ולהניח אותה בסלון, על יד הספה. כולם היו נהנים מחברתה עוד יותר מבחי חייתה. כעת היא כבר לא מסוגלת לדבר וגם לא לבזבז כסף. היא היתה יכולה לשכב או לעמוד בתוך תיבה מרהיבה, וכולם היו נהנים מחברתה לאורך ימים ושנים.

מדוע אם כן הקב"ה רוצה שנמהר כל כך לקבור את המת? נראה לנו שדוקא היה יכול להיות נחמד אילו לא היינו נאלצים לערוך את ההלוויה תוך זמן קצר כל כך.

רחוק מן העין, רחוק מן הלב

ופה מגיעה הגמרא ואומרת שמה שחשוב זה לא מה שנראה לנו, אלא מה שנראה לקב"ה. ולמרות שאנחנו חושבים שאם גופתו של הנפטר היתה נשארת איתנו זה היה דבר טוב, הקב"ה חושב לא כך. הוא חושב שראיית גופה של אדם מת היא דבר מסוכן ביותר.

הסכיתו ושמעו מהי הסיבה לענין הזה. השארת גופת הנפטר מבלי לקבור אותה היא סכנה גדולה, כי גופתו מעידה נגד השארת הנפש - נצחיותה של הנשמה. גופתו של הנפטר הניצבת לנגד עינינו היא סתירה ליסוד שהאדם ממשיך לחיות גם לאחר המוות. אנשים מביטים בגופה ואומרים: "זה הסוף של הבן אדם הזה. זהו. הכל נגמר". ולא משנה כמה השכל שלנו אומר לנו שהנשמה ממשיכה לחיות הלאה, המראה הניצב לנגד עינינו אומר לנו את ההיפך: "הנה, תראה, הוא מת. זהו. נגמר".

קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַיּוֹם הַהוּא", וכדי שבאמת נעשה את זה כמה שיותר מהר, הוא עודד את הענין הזה באמצעות דרכי הטבע שברא. וזאת כדי לגרום לכך שעם ה' יחיה את חייו, ככל הניתן, בלי המראה של גוף ללא רוח חיים.

זה הפירוש האמיתי של המושג 'כבוד המת'. אנחנו חושבים שהענין של 'כבוד המת' הוא כדי למנוע ממנו ביזיון שעלול להיווצר מסירחון הגופה. אבל לא זו הנקודה. אנחנו מכבדים את המת בכך שאנחנו מסלקים אותו מעל פנינו כדי שנזכור שהוא לא מת! זהו הכבוד הגדול ביותר - שהוא ממשיך לחיות! וכדי שה'דעת' שלנו - ההכרה הפנימית שלנו בעולם הבא, יתפקד באופן המושלם ביותר, המשימה הראשונה היא לדאוג שהמת לא יהיה כאן. כי כל עוד הוא מוטל בפנינו - שום דבר לא יעזור. וככל שהוא ישאר כאן יותר זמן, כך עלולה אמונתנו בעולם הבא להיחלש עוד ועוד.

ב' - לחיות עם עולם הבא

שום דבר אינו קטן

והנה, יתכן ויהיה מי שיחשוב: "נו, באמת. אני הרי מאמין בעולם הבא, ולא נראה לי שמה שאתה אומר זו סיבה חשובה מספיק כדי שהתורה תצוה אותנו לקבור את המת מיד. אני לא מאמין שראיית אדם מת ושהייה קבועה במחיצתו תשפיע על אמונתי בחיים שלאחר המוות. וגם אם תטען שזה כן משפיע - בוודאי מדובר בהשפעה מינימלית ביותר".

אך התשובה לכך היא, שבכל הנוגע לאמונה בעולם הבא - אין מושג של משהו 'מינימלי ביותר'. אנחנו אומרים כך משום שאנחנו לא מבינים מספיק עד כמה חשוב הנושא הזה - לחיות עם הכרה מוחשית בעולם הבא - עבור הצלחתנו בעולם הזה. רק זה מה שגורם לנו לחשוב שמצות קבורת המת, ודרך הטבע שהקב"ה טבע בעולם, אינם חשובים.

המלחמה הראשונה

האמת היא שהאמונה בעולם הבא היא אחד הנושאים הראשונים שעלינו להילחם למענם, וזהו היסוד הראשון שהאדם צריך לחזק בקרבו. משום שלא יתכן להיות יהודי, אי אפשר אפילו להתחיל להיות יהודי, מבלי שלפני הכל ניסד בדעתנו את האמונה הזו, שהיא יסוד היסודות.

אתם יודעים מי אומר כך? החובות הלבבות. בספר חובות הלבבות יש שער שנקרא 'שער יחוד המעשה', ושם מונה המחבר את כל טענותיו של היצר הרע, ומשיב עליהן אחת לאחת. רבים מיסודות האמונה נמצאים ברשימה הזו:

אצלך רושם שמלכתחילה המעיל הכיל בתוכו לא יותר מאוויר.

וזהו השקר הגדול ביותר! האמת של האנושות היא, שהעולם הזה אינו אלא הכנה לעולם הבא, וכי החיים אינם מסתיימים לאחר שאדם נפטר. עלינו לחיות מתוך ידיעה עמוקה ובהירה, מתוך הבנה שכלית והכרה רגשית גם יחד, שיהודי שנפטר שמח כעת. ברגע זה הוא יושב ומתפאר בכל ההישגים הגדולים שקנה לעצמו על ידי חיי התורה והמצוות שהוא חי.

יום הולדת לעומת יארציט

כמובן שאנחנו בוכים, אבל גם הבכי שלנו הוא טקסי בלבד. כך כותב הרמב"ם (עי' פ"ג מהלכות אבל הלכה יא-יב), שמטרת הבכי היא כדי שלא יהיה לנו לב אבן; עלינו להכשיר את ליבנו להיות לב רחום. אבל במציאות, אחרי שחושבים על הענין, אין מה לרחם על האיש שנפטר. אדרבה, הוא חי חיים של הצלחה, וכעת הוא ממשיך לחיות בדיוק כפי שהיה עד כה.

כך אומר קהלת (ז, ח): "טוֹב אֶחָרִית דָּבָר מִרְאֵשִׁיתוֹ" - סיום חיי האדם הוא טוב יותר מהתחלתם. אצלנו לא חוגגים ימי הולדת; אצלנו מציינים את יום היארציט, כי האדם נפטר מתוך הצלחה. כשאני יוצאת לדרכה במסע ימי, איננו חוגגים זאת, כי מי יודע מה יהיה? מסע ימי הוא דבר מסוכן. אבל כשהאני חוזרת לנמל האם כשהיא עמוסה בסחורות ובעושר רב, אז אנחנו חוגגים, ומקבלים את פניה בשמחה ובהתרגשות.

אז זה לא הסוף; הגופה חסרת החיים אינה סוף הסיפור. הוא רק השיל מעליו את המעיל. הוא הגיע ללובי, הפקיד את מעילו בקבלה, ונכנס לאולם האירועים כדי להנות מהאושר שהוכן עבורו!

'כבוד המת' באור חדש

אבל מי שממשיך להסתכל על המעיל, יתקשה להבין את הדבר הזה. גופת המת מתנגש חזיתית עם האמונה בעולם הבא. בפרט עבור אדם רגשן שמתכנן לשמור על הגופה בתוך תיבת זכוכית בטרקלינו. בכל בוקר הבעל פונה לאשתו לשעבר ואומר לה: "בוקר טוב, יקירתי", ובכל פעם שהוא מביט בה, ליבו נופל בקרבו. "זה מה שיהיה איתי יום אחד... אז מה הענין לנסות אפילו! הלא החיים הם כישלון אחד גדול. אח, אין טעם אפילו לנסות לעשות משהו בעולם הזה". אמנם הוא בוודאי יילחם בתחושה הזו, אבל היא קיימת. היא כבר הצליחה להתגנב אל ליבו.

ובגלל שהאמונה בחיים שלאחר המוות היא יסוד עיקרי כל כך בחיי התורה והשקפתה, עלינו להילחם נגד כל שקר שעלול להחליש את התפיסה הזו. לכן מצוה התורה 'פי

הומניות ומוסריות אינם אלא מילים נבובות וחסרות תוכן. אלו שמרבים לדבר על חירות וצדק - אין להם שום סיבה להאמין בערכים הללו. אנחנו הרי רואים שהאנשים הללו הם המסוכנים ביותר.

זו הסיבה שכיום מנסים לרצוח אנשים זקנים. הם מטיפים על הערך ששמו 'המתת חסד' - כלומר לחסל את הזקנים. כי אם אין שום חיים לאחר המוות, אם אין דין וחשבון, אז בעצם למה לא?

הרופא הכופר מול המנקה המאמין

ובוודאי שהדבר נכון לגבי תינוקות! הם טוענים שמותר להרוג תינוקות. הם **טוענים** שזה נעשה טרם לידתם, אבל למעשה, במקרים מסויימים של הפלה, קורה ובטעות התינוק עוד לא מת, והוא נולד חי. במקרים כאלו, הרופא אשר אינו מאמין בעולם הבא ואין לו נקיפות מצפון מוצא את הדרך 'להתפטר' מהתינוק בצורה קלה וחלקה, ורושם ברישומים שההפלה עברה בהצלחה...

לא מדובר בסיפורי מעשיות. הדברים הללו מתרחשים כל הזמן! לעתים קרובות התינוק יוצא כשהוא מלא חיים, אבל הוא לא אמור לחיות. ומדוע שהרופא יחוס על חיי אדם? הוא הרי לא מאמין בכלום.

יושר אקדמאי מסולף

ומה קורה כשהפרופסור באוניברסיטה - שהוא, אגב, בעל שער ארוך, לבוש ג'ינס דהוי וחולצה פתוחה - תופס תלמיד מעתיק במבחן, ואומר לו: "עשית דבר חמור ביותר. זה לא ישר".

אז הסטודנט עונה כנגדו: "מה הפירוש 'לא ישר'?"

והפרופסור לא יודע מה לענות לו, כי גם הוא לא יודע מה הפירוש 'לא ישר'. הוא יתחיל להרצות לו כל מיני טיעונים, שעברו במסורה מחברה שחיה עם האמונה בחיים שלאחר המוות. ההורים שלו הרי היו נוצרים קתולים, ובבית שבו הוא גדל האמינו בבורא עולם. כמוכן שהם החליפו אותו במישהו אחר, אבל הם קראו לו 'אלהים'. והם האמינו שמי שילך לכנסיה ויעבוד את האלהים שלהם, יזכה לעולם הבא. אז הפרופסור מציג בפני הסטודנט איזו טענה חלשה: "זה הקונצנזוס של קהילת האוניברסיטה, למען היושרה האקדמית. וזה פוגע בקוד האתי האישי שלנו בכך שזה יוצר סביבה של חוסר אמון. לכן לרמות במבחן הוא דבר חמור".

הנוער מתמרד

אבל הסטודנט הוא מהדור החדש. אז הוא עונה לפרופסור: "על איזה קוד מוסרי אתה מדבר? על הקוד שאתה קבעת? מדוע שלא אעשה מעשי רשע? מדוע שלא

תורה מן השמים, יציאת מצרים, ועוד הרבה נושאים חשובים. אבל לפני כל שאר הנושאים החשובים, הוא מתייחס לנושא, אותו הוא מגדיר כנושא החשוב ביותר. ליצר הרע יש טענות רבות, אבל "תחילת מה שיספק אותך בו היצר" - הנושא הראשון שבו היצר הרע ינסה להכשיל אותך בו "הוא שנפשך אין לה קיום מבלתי הגוף, ושהיא נפסדת בהפסד גופך ושאין לה מציאות אחר המוות". הוא יעשה כל שביכולתו לדאוג שהרעיון הזה ישאר רחוק ממחשבות האדם, רחוק מתפיסת החיים היומיומית שלו.

וכאן נשאלת השאלה: הרי יש כל כך הרבה יסודות חשובים בתורה. לדוגמה - תורה מן השמים! היש לך יסוד חשוב יותר מזה? ומה עם בריאת העולם יש מאין? למה היצר הרע לא מתחיל עם זה?

המלחמה היסודית

התשובה היא כך. אין זה משנה כמה האדם משוכנע באמת ביסודות התורה - יכול להיות שהוא מאמין בה' כאילו הוא רואה אותו ממש מול עיניו. אצלו - יציאת מצרים התחדשה אתמול, והוא מאמין במתן תורה כאילו הוא עמד למרגלות הר סיני. ותורה שבעל פה? אין אצלו שום ספק באמינותה. הכל אצלו ברור כשמש. הוא משוכנע. אין לו שום ספקות!

אבל שום דבר לא יעזור. כי אם אין לו אמונה מוצקת וחושית בחיים שלאחר המוות, אז כל השאר הוא חסר ערך. כי איזה ערך יש ליסודות התורה - או לכל יסוד אחר - אם בסוף הכל מסתכם בחלקת אדמה בבית הקברות?

מה ימריץ את האדם להיות צדיק אם לא האמונה בעולם הבא? היסוד האחד והיחיד שתומך בהתנהגות אנושית, בהתנהגות ישרה והגונה בכל צורה שהיא, הוא העובדה שיש עולם הבא. כי כשבני אדם שוכחים את היסוד הגדול שיש עולם הבא, וכי העולם הזה אינו אלא פרודור בפני העולם הבא, הם מאבדים כל ענין להיות בני אדם טובים.

כפירה מסוכנת

אל תאמינו לאלו שטוענים שיתכן לו לאדם להיות הגון וישר מבלי שיאמין בעולם הבא. אתם לא רואים את מה שקורה היום? האנשים האלה מסוגלים לעשות כל דבר. הסיבה היחידה שהם עדיין מדקלמים מילים כמו 'חירות' 'שוויון' ו'צדק' היא בגלל 'מסורת אבותיהם בידיהם' - אלו הם שאריות מדורות קודמים שבהם אנשים האמינו בעולם הבא. אבל האנשים האלה רק מדקלמים מילים שכיום הן חסרות בסיס. הן לא עומדות במבחן הזמן, ברגע שבו אדם אינו מאמין בבורא עולם ובעולם הבא.

ברגע שאדם מתפטר מהאמונה בעולם הבא, ובאחריות הנצחית שבה הוא נושא, אזי כל האידיאלים הללו - חירות,

להתמקד על הסוף

מתי יהודי שומר תורה ומצוות מאבד את ההתמקדות? מה גורם לו להיחלש בעבודתו, ובמסעו הגדול אל שלמות הנשמה? רק כשהוא נחלש באמונה הברורה בעולם הבא. ובשטח, יש הבדל עצום בין יהודי אמיתי לבין יהודי שאינו ממוקד על החיים שלאחר המוות. אנחנו והם נמצאים בשני צידי הגדר, כי יהודי תורני הוא רק מי שמעמיד נגד עיניו את ההכרה האמיתית בעולם הבא. יהודי שומר תורה מבין שעיקר תפקידו בעולם הוא לחדד את המיקוד בעולם הבא.

ובגלל שזה כל כך חשוב, לכן זהו הניסיון הגדול ביותר; זהו היצר הרע הגדול ביותר בעולם - להחליש את ההכרה הברורה בעולם הבא. והניסיון הזה הוא קשה ביותר, כי העולם הזה הוא אמיתי כל כך. העולם הזה מהווה את הניסיון הגדול ביותר, כי הוא עומד מול עינינו ונראה כל כך אמיתי. אנחנו מרגישים שהעולם הזה הוא התחנה הסופית. זה כל כך אמיתי, כל כך מוחשי. וזה מביא אותנו לחשוב שזהו - העולם הזה הוא הכל. וכשאדם נפטר, הוא נראה מת. כן, הוא מת. נגמר. קפוט. אך אבוי - זו סכנה! קשה מאוד לדבוק בדברים שבהם אנחנו מאמינים ומשוכנעים, לעומת מה שאנחנו רואים בעינינו, ולכן הדבר הזה דורש עבודה. זה דורש מחשבה והתרגלות.

ומה שתשקיעו בזה - תקבלו חזרה בכפל כפלים. כי מתי יהודי ינצל בצורה הטובה ביותר את ההזדמנויות שניתנו לו? כשהוא רואה לנגד עיניו, בצורה הברורה ביותר, את התוצאות של משימת הנצח שלו. גם אנחנו, יהודים מאמינים בני מאמינים, המובחרים ביותר בעולם, גם אנחנו לא נצליח בעולם הזה אם לא נחיה מתוך הכרה ברורה בעולם הבא. לא מספיק לדעת שיש עולם הבא, לא מספיק **להאמין** שהוא קיים; זה צריך לזרום בעורקנו! זה צריך להיות הדבר הראשון והאחרון שעליו אנחנו חושבים.

ג' - להתכונן לעולם הבא

דברים כהווייתם

רבותי, אתם כבר יודעים שאצלנו לא מנסים לייפות את המציאות, אז בואו נאמר דברים כהווייתם, ונדבר בצורה ישירה. יש די והותר יהודים שומרי תורה ומצוות, אנשים שיושבים כאן ועכשיו, שהיסוד הגדול הזה חלש מאוד אצלם.

זהו ניתן להוכחה בקלות באמצעות ניסוי מאוד פשוט. נסו להקשיב לנושאי השיחה בבית של משפחה שומרת תורה ומצוות. על מה מדברים שם? הנשים מדברות על

אעשה דברים גרועים יותר מלהעתיק במבחן? למה שלא אירה בדיקן האוניברסיטה ואגנוב ממנו את המפתח של החדר שבו שמורים המבחנים? למה לא?"

ולפרופסור אין מה לענות.

הפושעים הללו איבדו כל בסיס של אנושיות - דהיינו האמונה בעולם הבא - ולכן הם מסוגלים לכל דבר. כמובן שהשוטר הוא תמריץ לא לעשות כל מיני דברים. קנסות ובתי הכלא וגיוני ציבורי גם הם מהווים תמריץ לכך - אבל זה לא מספיק. ולכן החברה הולכת ומתפוררת. אם בני אדם חושבים שהקבר ישמש להם כמקלט - אז החברה מתפוררת.

מביטים פנימה

אבל לא אכפת לנו רק מהחברה. זה נוגע אלינו! כי אותה שאלה אפשר לשאול יהודי שומר תורה ומצוות: למה לא לגנוב? אז הוא יגיד לך שזה אסור, שכתוב "לא תגנוב". יש איסור פלוני ואיסור פלוני. אבל אם "השאלה היא בית מנוס לך", אם תוכל למצוא מקלט בקבר, אז אין שום טיעון שיכריח את קיום התורה והמצוות, שאי אפשר לגבור עליו. ויש די והותר פשעים שניתן לבצע מבלי להיתפס; מספיק לסגור את התריס, ואפשר לעבור עבירות רבות. אז מה ימנע מהאדם מלעשות ככל העולה על רוחו, כל עוד זה נעשה בהיחבא או בתוך ליבו?

מתי התאוה אינה מסוגלת אפילו לגעת ביהודי? כשיש לו הכרה חושית במציאות של העולם הבא. אדם כזה לא ייכנע לתאוה. גם לתאוה החזקה ביותר אין כל משמעות כאשר לנגד עיניו ניצב ציור ברור כיצד הוא עובר לעולם האמת ועומד בפני בית דין של מעלה, שם עליו ליתן דין נצחי או לזכות לשכר נצחי. רק יהודי שנחלש באמונתו בהשאת הנפש, אזי רמת השמירה שלו יורדת והוא מסוגל לכל דבר.

אבל אני אפילו לא מדבר כעת רק על עונשי הגיהנם שיגיעו לאדם אם יחטא. יש לנו דברים הרבה יותר גדולים להשיג בעולם הזה מאשר להימנע מהגיהנם. המצוה של "קְבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ" לא נועדה לפרופסורים ולגויים; היא נועדה עבורנו. כי אנחנו חשובים יותר מכל דבר אחר. הדעת שלנו, השלמות שלנו - זה מה שחשוב בעיני הקב"ה יותר מכל דבר אחר; וכל חולשה בהכרה הברורה בהשאת הנפש היא סכנה לשלמות הזו. מתנת החיים היא הזדמנות חד פעמית שניתנה לנו, ויש כל מיני שלמויות שמוטל עלינו לקנותם בזמן הקצר שניתן לנו; שלמות במצוות, שלמות בתורה, שלמות המידות, שלמות הדעת, של השקפת התורה. יש כל כך הרבה מה לעשות, ומי שרוצה להצליח חייב להיות ממוקד מטרה.

שיש בזה כמה בחינות, אבל כעת נדבר על דרכים שאותם קל ליישם אותם מדי שבת בשבתו.

להתענג בתענוגים!

הדרך הראשונה היא להתענג בשבת. עונג שבת! קדימה! תהנו! אבל בעודכם יושבים ומתענגים, הוסיפו מחשבה: "כל זה הוא רק תרגול, רק דוגמא-מה של מה שהולך להיות לעתיד לבוא. זה 'מעין עולם הבא'. יום אחד, לאחר מאה ועשרים, אני אשב ואסעד את ליבי בסעודה הרבה יותר גדולה; רק שבעולם הבא ההנאה הזו תוכפל פי מיליון מההנאה שאני חווה כעת".

עלינו להתחיל לדמיין את העולם הבא, ולהכניס לראש שלנו את הציורים הללו. ציורים! זו המילה! עלינו לצייר ציורים בשכלנו. וככל שנצייר את זה לא יספיק, כי ככל שהאדם מוסיף לצייר את זה, כך האמונה גדלה בקרבו. ושבת קודש, שהיא מעין עולם הבא, היא הזדמנות נהדרת לעשות את זה.

אתה יושב על יד שולחן השבת. זה עתה סיימת לאכול את הדגים, ורעייתך נכנסה למטבח על מנת להגיש את המנה הבאה. שב ודמיין כיצד בעולם הבא גם כן יגישו מנה אחר מנה, אלא שזה יהיה הרבה יותר טוב. אתה לא צריך לומר לאשתך שזה יותר טוב, עד כמה שאתה נהנה מהמנות הללו עכשיו - בעולם הבא, בגן עדן, התענוג יהיה גדול פי מיליון. השמחה שם תהיה ללא גבול! לעולם לא תתעייף מלאכול. העולם הבא זה אושר ועוד אושר, עונג ועוד עונג, ללא קץ.

צולנט עולם הבא'דיק

השבת היא הזדמנות כל כך יקרה; כמה חבל שלא מנצלים אותה! אתה יושב בשבת בבוקר ונהנה מצ'ולנט רותח. אתם - חברי, בני העדה הסורית, אולי לא יודעים מה זה צ'ולנט? אם לא, כדאי שתבררו מה זה, כי אתם מפסידים. כדאי לכם! ובעודכם נהנים מהצ'ולנט, אל תתנו להזדמנות לחמוק מכם. אה! איזו הזדמנות פז! שבו שם, אכלו ושתו, וחישבו: "ככה אנחנו נהיה בעולם הבא".

אלא שהצ'ולנט שם יהיה הרבה יותר טוב. מהצ'ולנט הזה אף פעם לא יימאס לכם. כאן, בעולם הזה, לפעמים זה יותר מדי, אתה לא מסוגל לאכול יותר! אבל שמה, אתה תאכל ותאכל, וכמה שתאכל יותר, כך תהנה מזה יותר. ככל שתהיה שם יותר זמן, כך זה יותר ויותר מהנה.

מחשבות עולם הבא'דיק

אימרו לי - האם זה עולה כסף לחשוב מחשבות כאלה? כולם יושבים שם, אתה יושב בראש השולחן וכולם יושבים סביבך, כולם לבושים במיטב המחלצות, נרות השבת

פאות, ועל הקושי הגדול במציאת בגדים. "לא הצלחתי למצוא שמלה בשום מקום! הסתובבתי בכל העיר וחיפשתי שמלה". בסוף היא דוקא כן מצאה, במקום 'מאוד מיוחד' - מעבר לפינה.

והגברים? אם מדובר בבית טוב, אז אולי הם מדברים בדברי תורה. אבל תנסו להקשיב לשיחתם ולראות אם תצליחו למצוא איזו שיחה אודות העולם הבא. לא. שום דבר. ווערטלאך על הפרשה - כן. דרשות, וכל מיני דברים טובים - את זה תשמעו שם. וזה מצוין! טוב מאוד! אבל מה עם עולם הבא? האם הזכרתם את המילה הזו בשולחן שלכם אפילו פעם אחת? אני חושש שלא; מלבד בברכת המזון, שאז אתם אומרים "הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם הבא". אבל אלו הם מילים שאומרים מתוך הרגל, ללא שמץ של כוונה.

נושא השיחה של עם ישראל

מה אני מנסה לומר לכם בזה? למה אני בכלל מדבר על זה? רק כדי למלא את הזמן שנותר? לא; אני מדבר לעצמי. אני מאפשר לכם להקשיב, אבל אני מדבר לעצמי. אנחנו צריכים לחדד את ההכרה הברורה שלנו בעולם הבא! צריך להחזיר את העולם הבא לשולחן! להפוך אותו שוב לנושא השיחה של עם ישראל.

אנחנו מוכרחים לעשות זאת! כי אנחנו חיים את העולם הזה. זה מה שאנחנו רואים בעיני הבשר שלנו: עולם הזה, עולם הזה, ועוד עולם הזה. לא רק המת מכחיש את אמונתנו בהשארת הנפש, אלא כל מה שאנחנו רואים סביבנו מכחיש את זה! אנחנו חיים בתוך עולם של חומריות - היום יותר מאי פעם בעבר. אנחנו מוקפים באוקיינוסים של שטות וטיפשות. העולם פשוט השתגע. העולם השתגע מרוב גשמיות וחומריות, יותר מאי פעם. מוטל עלינו אפוא תפקיד גדול - לעבוד קשה ולהתנגד לטיפשות הזו, לחושך הזה, ולהכניס ככל הניתן את אור העולם הבא אל תוך מחשבותינו.

תרגולי השבת

והנה, יש באמתחתי כמה רעיונות, כמה דרכים שונות שבהן נוכל להזכיר לעצמנו כל הזמן את העולם הבא, את השארית הנפש, וכבר עסקנו בעבר בכמה מהם. אבל יש דרך אחת, פוריה ביותר, אותה לימדונו רבותינו, ובגלל שמדובר במשהו שמגיע כל שבוע, הרי שזה מהווה הזדמנות טובה במיוחד כדי לחדד את בהירות ההכרה הזו.

השבת היא מעין עולם הבא - כך אומרת הגמרא בברכות (נז, ב). כלומר, השבת נועדה להמחיש לנו את העולם הבא. הכיצד? כיצד השבת היא מעין עולם הבא? האמת היא

בשבת" - רק מי שהכין את עצמו בעולם הזה, הוא זה שיזכה לאכול ביום שכולו שבת.

שבת ללא הבדלה

תדמיינו לעצמכם שבשבת הקרובה, כשאתם יושבים על יד שולחן השבת ונוטלים לידכם פרוסת חלה, אתם חושבים: "אני אוכל כעת רק בגלל שדאגתי שהכל יהיו מוכן קודם לכן; לכן יש לי את זה כעת. וזה מזכיר לי שכל מה שאכין עבור העולם הבא, זה מה שיהיה לי - לא פחות ולא יותר. ואם לא אכין לעצמי משהו - יהיה לי מאוד לא נעים שמה".

לפחות בעולם הזה מדובר בתרגול בלבד - ברגע שעושים הבדלה אפשר לרוץ לסופר ולקנות משהו לאכול. אבל בעולם הבא לא תהיה הבדלה. אפשר לחכות ולחכות, אבל השמש לעולם לא תשקע. הכוכבים אף פעם לא יצאו. וזה יהיה גיהנם עבור כל אלו שחיו בשאננות בעולם הזה, ולא הכינו את עצמם לעולם הבא.

שבת קיצית

אז מי שמעוניין להכין את עצמו לעולם הבא, צריך לערוך כמה קניות, לטרוח בערב שבת, לפני שהשבת תפתיע אותו. צריך להתכונן לעולם הבא.. "אִגְרַר בְּקֶזֶיץ בְּנֵן מְשֻׁלֵּי" (משלי י, ה) - כל עוד היבול עדיין זמין, הוא ממשיך לאגור. הקיץ - זהו העולם הזה. החורף מתחיל בבית ההלוויות, והאדם לוקח איתו רק את מה שאגר בימות הקיץ.

אז זהו היסוד השני של "שבת מעין עולם הבא"; בכל שבת מקדישים מעט מחשבה ומתרגלים את הרעיון הזה. עוצרים פעם או פעמיים במהלך השבת, וחושבים על כך. ובזה אתה כבר מרומם יותר מכולם! ואם אתה רוצה להתרומם עוד יותר, תחשוב על כך יותר מפעמיים. כי בכל פעם שאתה חושב את המחשבה הזו, אתה נלחם נגד עצלות המחשבה ששוכחת מהעולם הבא.

ראש חדש

אז תנסו את זה בליל השבת הקרובה. דבר ראשון - העונג הזה הוא רק דוגמא-מה של העונג האמיתי, ודבר שני - כל מה שיש לי זה רק בגלל שהכנתי. ככה צריכים לחשוב כשיושבים על יד השולחן בליל שבת; שכל השבת הזו היא תרגול לקראת העולם הבא. זוהי תזכורת - תזכורת בת עשרים וארבע שעות, שהעולם הזה אינו אלא הכנה לעולם הבא.

זו אחת המטרות של שמירת השבת - שכל שבת תשאיר בנו קצת אמונה בליבנו, אמונה בעולם הבא. שהשבת תיצור דפוס חשיבה, חשיבה עולם הבא'דיק, והחשיבה הזו

דולקים באור יקרות, ועל השולחן מונחות חלות טעומות להפליא. אתה יושב ומדמיין כיצד הכל ייראה בעולם הבא. אתה תהיה שם יחד עם כל בני משפחתך. הם יהיו צעירים תמיד. ילדיך יהיו צעירים. והם יהיו גם מבוגרים, נשואים. יהיו שם נכדים. כולם יחד. הכל בתמונה אחת. ילדיך יהיו גם ילדים וגם מבוגרים; יהיו לך שם גם נינים. אתם תהיו שם, כולכם יחד, כל האושר כולו יחד, כל המראות הללו ישולבו זה בזה. ככה הקב"ה ייצור את המעמד הזה. אתם תשבו, כולכם יחד, ותהנו מיום שכולו שבת, לנצח נצחים. קולם הנעים של זמירות השבת הנפלאות יישמעו סביב השולחן לנצח, ואף פעם לא יימאס לך לאכול שם.

אלו המחשבות שאותם אתה חושב בעודך מוזג את היין לגביע, ומתכונן לקידוש. אתה מבין מה אתה עושה כעת? אתה מקיים את התכלית של 'מעין עולם הבא'. יש כאלה שאומרים את זה - טוב מאוד! יש כאלה ששרים את זה - עוד יותר טוב! אבל אתה מקיים את זה! ואין דבר טוב יותר מזה!

לא חבל? לא חבל לבזבז את החיים - לשבת על יד השולחן ולאכול את המטעמים שאשתך טרחה להכין, מבלי שישאר מזה זכר? שלפחות ישאר מזה רווח כלשהו. שיתווסף לך משהו בראש, לא רק במשקל... אתה יכול להפוך למאמין כתוצאה מהאכילה והעונג.

מי שטרח יאכל

אבל זה לא הכל. יש כאן דבר נוסף. בעודך קונה ועוד הכרה ברורה בעולם הבא, על ידי המעין עולם הבא, יש מחשבה נוספת וחשובה שעליך להוסיף, והיא, שלא היית נהנה כעת אם לא היית מכין את הכל לפני שבת. "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת" (עבודה זרה ג, א). זהו יסוד חשוב, שכדאי לכל אחד להזכיר לעצמו מספר פעמים בכל שבת.

אתה מתיישב לסעוד את סעודת ליל שבת, סעודת יום השבת או סעודה שלישית, ואתה חושב לעצמך - כל השאר עסוקים בדברים אחרים, אבל אתה חושב: "למה אני נהנה כעת בשבת? רק בגלל שהכנו הכל לפני שבת. איך הדברים היו נראים אילו הייתי מתבטל כל השבוע, וגם אשתי הייתה לוקחת הכל בקלות כל השבוע. בהתקרב השבת, אשתי הייתה חושבת לעצמה: 'ארוץ כעת ואקנה אוכל מוכן לשבת', היא רצה לחנות, אבל מגלה שזו כבר סגורה. 'החנות נסגרת בשעה שלוש בערב שבת' - כך נכתב על השלט שבפתח החנות. אז היא חוזרת הביתה בידים ריקות ובפחי נפש. זהו, אין מה לאכול. כולם יושבים סביב השולחן הריק, וחושבים לעצמם: 'אי אי אי, אילו רק...!'. זהו משל טוב של איך ייראה העולם הבא של מי שלא השקיע בעולם הזה. "מי שטרח בערב שבת יאכל

ומתענג, וחושב לעצמך: "עד כמה שאני נהנה עכשיו - בעולם הבא, בגן עדן, התענוג יהיה גדול פי מיליון".

האם גן עדן יהיה מקום של אכילה? הבה ואסביר לכם. ככל שתצליחו לדמיין את הנאת האכילה, בעולם הבא זה יהיה פי מיליון - תהיה ההנאה אשר תהיה. אבל העונג כעת הוא 'מעין' זה, ולכן השבת היא הזדמנות להשיג ידיעה חושית. השבת היא "מעין עולם הבא, יום שבת מנוחה".

עכשיו ניקח דוגמא נוספת. כעת אמצע השבוע. אתה ניגש לקומקום כדי למזוג לעצמך מים רותחים, ומבלי לשים לב אתה נכווה באצבע. כוויה! זה כואב! כעת עליך לחשוב לעצמך: "זהו אות עבורי. האש היא אחד חלקי ששים מהגיהנם". כך כתוב בגמרא (ברכות נו, ב).

עכשיו תתאר לעצמך לרגע שלא האצבע שלך נכווהתה אלא הלשון. והלשון לא רק נגעה בקומקום, אלא היא נדבקה אליו, מבלי שתוכל להסירה. זה מה שמקבלים על לשון הרע. כן, כך יאמרו לך בגיהנם: "תדביק את הלשון לקומקום". אבל זה חם פי ששים מהקומקום שלך, ואתה לא יכול להוריד את הלשון מהקומקום. והלשון תישאר זמן לדי הרבה זמן. ואתה צורת. אבל שום דבר לא יעזור.

כך צריכים לנצל את האש של העולם הזה, ואפילו קומקום. כמובן שצריך לרוץ ולמרוח זולין על האצבע על מנת להרגיע את הכאב. כך צריך לעשות. אבל אל תחמיצו את ההזדמנות! זוהי הזדמנות פז לחשוב על הגיהנם.

או שאשה, שתחשוב על כך שהשי"ת שולח לה מסר. אולי היא שוחחה בטלפון ואמרה משהו שאסור היה לה לומר. היא דיברה על חמותה בטלפון. "היזהרי" אומר הקב"ה, "אני שולח לך כעת מסר - זוהי דוגמא של מה שעלול לקרות לך בלשון, לא באצבע". זו לא בדיחה. אלו דברים רציניים.

יש בעולם הזה כמה וכמה מסרים של עולם הבא. מסרים רבים. אפשר לנצל את הדברים שאנחנו עדים להם אצל אחרים. למה לחכות עד שזה יגיע אלינו? תסתכלו מה קורה אצל אחרים. תראו מה קרה לפלוני. איזו צרה התרגשה עליו! חישבו: "ברוך ה' שזה לא קרה לי! מי יודע מה עלול לקרות לי? מי יודע מה אני עלול לחטוף בעולם הבא? מה שהיהודי הזה מקבל כעת זה מספיק גרוע, אבל מה שאני עלול לחטוף שם הוא גרוע פי מיליון".

יש כל מיני צרות בעולם הזה, והתכלית של ראיית צרות אצל אחרים היא כדי להזכיר לנו את הגיהנם. צריך לנצל את זה. מי שחי בצורה כזו קונה ידיעה חושית במציאות הגיהנם.

היא ההישג הגדול ביותר שיכול האדם לקנות בעולם הזה. כי פירושו של דבר הוא שכעת אתה ממלא את ראשך בדעת, בהכרה של לאן אתה הולך; וכעת אתה מוכן להפוך את העולם למקום שבו אתה מתכוון כל הזמן לעולם האמיתי, המקום של השארת הנפש.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

חושבים על העולם הבא

בשבת הקרובה ננסה להפוך כל סעודה להזדמנות שבה נתחיל לעצב את שכלנו כשכל של עולם הבא. נקדיש בלי נדר דקה אחת בכל סעודה כדי לחשוב על שני היסודות של 'מעין עולם הבא'. במשך שלושים שניות נזכיר לעצמנו שהעונג שבת שאותו אנחנו חווים כעת הוא רק טעימה של העונג שיהיה בעולם הבא. ואת שלושים השניות הבאות נקדיש כדי לחשוב על "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת". בלי נדר, נשוב ונשנן את היסודות הללו במחשבותינו פעם נוספת מדי יום בשבוע הקרוב.

שאלה:

כיצד נוכל להמחיש לעצמנו את העולם הבא והגיהנם בצורה אמיתית?

תשובה:

אנחנו חיים בעולם הזה כדי לנסות ללמוד כיצד לקנות ידיעה חושית. איך מגיעים לידיעה החושית?

שבת היא מעין עולם הבא. כשיושבים בסעודת שבת, צריך לחשוב: "זהו ציור של העולם הבא". כמובן שזה לא באמת ציור, אבל זה קצת רמז למה שעתיד להיות שם. כולנו, המשפחה כולה, יושבים סביב השולחן ונהנים. אתה אוכל דברים טובים. אחרי הסעודה אתה תלך קצת לנוח. כולם שמחים. זהו מעין עולם הבא. כן. רק שבעולם הבא ההנאה הזו תוכפל פי מיליון מהנאות השבת. אבל עדיין, עלינו לנצל את השבת כמעין עולם הבא. צריך להתענג, וככל שנרבה להתענג, כך ההדגמה הזו תהפוך לברורה עוד יותר. אתה יושב ואוכל, נניח, צ'ולנט, ואתה אוהב שתפוחי האדמה קצת חומים; אתה אוהב את העוף כהוא מבושל היטב. יש גם בצל ושום, ואתה ממש נהנה. אתה יושב

